

Değerli Nihat BİLİR'e
Gonül Solusu Sempozyumuna...

M. Ertan

BİLGELERİN ÖĞÜTLERİ

Murat Ertan

2010

Bilgelerin Öğütleri

Murat ERTAN

Sanat Yönetmeni

Yunus Emre YÜCE

www.yunusemreyuce.com

Basım Yeri

Afşar Matbaacılık

İvedik Organize Sanayi

Bölgesi 21. Cad.

599. Sok. No. 29

İvedik / ANKARA

Tel: 0.312 394 39 22

ISBN : 978-605-89572-7-5

Her hakkı saklıdır.

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları,
Murat ERTAN'a aittir.

Anılan yazarın izni alınmadan kitabın tümü ya da
bölümleri, kapak tasarımı, çoğaltılamaz, basılamaz ve
dağıtılamaz.

MURAT ERTAN

EĞİTİM BİLİMLERİ UZMANI
KİŞİSEL GELİŞİM UZMANI

1966 Ankara ili Gdl ilçesi Sorgun beldesi doğumludur. Evli ve 3 kız babasıdır.

Lisans eğitimini; Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Programları ve ğretim Anabilim Dalında tamamlamıştır.

Yüksek Lisans eğitimini; Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında, "ğretmen Yetiştirilmesi ve Atamalarının İncelenmesi" konusunda tamamlamıştır.

"Tarihi Sözler Antolojisi" kitabı 5. Baskısını yapmıştır.

"Sevgi, Dostluk ve Mutluluk ykleri" eseri 2. baskısını yapmıştır.

"Başarı, Eğitim ve Motivasyon ykleri" eseri vardır.

"Aile, İnsan ve Hayat ykleri" eseri 2. baskısını yapmıştır.

"Zaman, Akıl ve Bakış Açısı ykleri" eseri 2. baskısını yapmıştır.

"Tarihi yk ve Anekdotlar" eseri 2. baskısını yapmıştır.

"Tarihi ğtler" adlı eseri vardır.

ankarahaber.com sitesinde "Kişisel Gelişim" konularında makale yazmaktadır.

Bilardo sporunda; Türkiye Bilardo Federasyonu Eğitim Kurulunda görev yapmaktadır. Türkiye'deki ikinci kademe seviyesinde Antrenör olarak Antrenrlere eğitim vermeye devam etmektedir. Kara Harp Okulu'nda Bilardo eğitimleri vermiştir.

Tae-kwondo, Kung - fu, Kick - Boks branşlarında antrenörlük ve hakemlik, satranç sporunda antrenörlük yapmaktadır. Mze, doğa gezileri, tarihi geziler ve fotoğraf çekimleri ile ilgilenmektedir

Eğitim Bilimleri ve Kişisel Gelişim Uzmanı olarak, Kamu Kurumları ve Eğitim Kuruluşlarına; "Protokol ve Görgü Kuralları, Arabuluculuk, Uzlaşma Teknikleri, Problem zme, İletişim, Beden Dili, İletişim ve Beden Dili, Zaman Yönetimi, Motivasyon, Liderlik, Etik Eğitimi, Sınav Kaygısı, Etkili ve Verimli Ders alışma Teknikleri, Stres Yönetimi, Aile Eğitimi, Yaşam Koçluğu" konularında "Kişisel Gelişim Eğitimleri" ve "Seminerler" vermeye devam etmektedir.

İnternet Adresi: www.muratertan.com

Elektronik Posta: muratertan@muratertan.com

TEŞEKKÜR

Başarmak için kendi çabalarımızla birlikte yakınlarımızın desteğine de ihtiyaç duyarız. Kitap yazarken bana sürekli destek veren; sevgili eşim Fatma, kızlarım Ülkü, Tuğba, Büşra'ya, kitap derlemesine ve dizgisine yardım eden öğrencilerime ve dostlarıma sonsuz teşekkürler.

Beni hayatım boyunca yüreklendiren rahmetli babama dualarla, anneme şükran dilekleriyle...

Yetişmemde emeği geçen bütün öğretmenlerime saygı ve sevgilerimle...

ÖNSÖZ

Okumak ve yazmak; insan duygularının en yoğun şekilde yaşandığı alanlardır. İnsanlar düşünce ve bilgileriyle; dünyayı güzelleştiren, süsleyen ve zenginleştiren fikir eserlerini üretirler.

İnsan için faydalı olan bilgi, bilgilerin en üstünüdür, en güzel rehberdir. İnsanın insana gösterdiği en büyük güven, karşılıklı öğüt alıp vermektir. Başka türlü güvenlerde insan ancak belli şeyleri, topraklarını, malını, çocuklarını, saygınlığını koyar ortaya, ama öğüdünü almaya hazır olduğumuz kimseye, her şeyimizle güveniriz. Bu güven ile bağlılık karşısında, öğüt verenin yükümlülüğü ise çok daha büyüktür.

Bazı insanlar vardır ki doğduğu zamana ait değıldir, çağların ötesinde yaşarlar. Onlar ışık olur çevresini öğütlerle aydınlatırlar. Bilge insanlar, öğüt alarak kendilerinin geleceğini, değerlerinin artacağını bilirler.

İnsanın önemli özelliklerinden biri, deneyimlerden ve tecrübelerden yararlanarak geleceği şekillendirebilmesidir. Toplumdaki bireyler, başkalarının tecrübelerinden yararlanarak hayatlarını kolaylaştırırlar.

Öğütler, okuyan ve anlayanlar için bir yol işareti, mesaj veren bir araçtır. Saatlerce konuşarak anlatamayacağımız düşünceleri kısa bir öğüt ile kolayca anlatırız. Kitap dolusu yazı ile aktaramayacağımız fikirleri bir öğüt demeti ile aktarabiliriz. Bu kitaptaki öğütler yılların değerini artırdığı öğütlerlerdir.

“Bilgelerin Öğütleri” kitabını kendini geliştirmek, yenilemek ve değiştirmek için mücadele eden, geçmişte yaşayan bilgelerin düşünce ve fikirlerinden yararlanmak isteyen insanlarla paylaşmak istiyorum.

Hedeflerini tutku, cesaret, azim ve sabırla gerçekleştirmeye çalışan, öğütlerin önemine inanan gönülleri sevgi dolu insanlara armağan ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	IV
ÖNSÖZ	V
LOKMAN HEKİM'İN ÖĞÜTLERİ	9
KUAN TZU'DAN ÖĞÜTLER	25
XSENTİUS'UN ÖĞÜTLERİ	26
HOMEROS'UN ÖĞÜTLERİ	28
HESIODOS'UN ÖĞÜTLERİ	29
LINDOSLU KLEOBULOS'UN ÖĞÜTLERİ	31
ATİNALI SOLON'UN ÖĞÜTLERİ	32
İSPARTALI KHILON'UN ÖĞÜTLERİ	33
LESBOSLU PITTAKOS'UN ÖĞÜTLERİ	34
PRIENELİ BIAS'IN ÖĞÜTLERİ	35
KORINTHOSLU PERIANDROS'UN ÖĞÜTLERİ	36
THALES'İN ÖĞÜTLERİ	37
ANAKSIMANDROS'UN ÖĞÜTLERİ	38
PYTHAGORAS'IN ÖĞÜTLERİ	39
KROTONLU ALKMEON'UN ÖĞÜTLERİ	40
KSENOFANES'İN ÖĞÜTLERİ	41
HERAKLEİTOS'UN ÖĞÜTLERİ	42
ANAKSAGORAS'IN ÖĞÜTLERİ	44
PARMENİDES'İN ÖĞÜTLERİ	45

DEMOKRİTOS'UN ÖĞÜTLERİ	46
LAO TZU'DAN ÖĞÜTLER.....	48
BUDDHA'NİN ÖĞÜTLERİ.....	53
KONFÜÇYÜS'ÜN ÖĞÜTLERİ	56
SUN TZU'DAN ÖĞÜTLER.....	75
SOKRATES'İN ÖĞÜTLERİ	77
HİPOKRAT'İN ÖĞÜTLERİ	82
EFLÂTUN'UN ÖĞÜTLERİ.....	84
ARİSTOTELES'İN ÖĞÜTLERİ	90
OĞUZHAN'IN ÖĞÜTLERİ.....	95
SENECA'NİN ÖĞÜTLERİ	98
NUŞİREVAN'IN ÖĞÜTLERİ	100
DEDE KORKUT'UN ÖĞÜTLERİ	111
İMAM-I AZAM'İN ÖĞÜTLERİ.....	114
BİLGE KAĞAN'İN ÖĞÜTLERİ	118
FARABİ'DEN ÖĞÜTLER	119
YUSUF HAS HACİP'İN ÖĞÜTLERİ.....	122
NİZAMÜLMÜLK'ÜN ÖĞÜTLERİ.....	129
İMAM GAZALİ'NİN ÖĞÜTLERİ.....	132
AHMET YESEVİ'NİN ÖĞÜTLERİ.....	135
İZZETTİN KEYKAVUS'UN ÖĞÜTLERİ.....	139
ŞEYH EDEBALİ'NİN ÖĞÜTLERİ.....	148
MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN RÛMİ'NİN ÖĞÜTLERİ	151

NASREDDİN HOCA'NIN ÖĞÜTLERİ.....	160
HACI BEKTAŞ-I VELİ'DEN ÖĞÜTLER.....	167
SADÎ-İ ŞİRAZÎ'DEN ÖĞÜTLER.....	170
YUNUS EMRE'DEN ÖĞÜTLER.....	176
HACI BAYRAM VELİ'NİN ÖĞÜTLERİ.....	184
FRANCIS BACON'UN ÖĞÜTLERİ.....	187
MONTAİGNE'DEN ÖĞÜTLER.....	189
İMAM RABBANÎ'DEN ÖĞÜTLER.....	192
RENE DESCARTES'İN ÖĞÜTLERİ.....	197
FRANÇOIS de LA ROCHEFOUCAULD'UN ÖĞÜTLERİ.....	200
LEO TOLSTOY 'UN ÖĞÜTLERİ.....	203
MARK TWAIN'İN ÖĞÜTLERİ.....	206
THOMAS EDISON'UN ÖĞÜTLERİ.....	208
OSCAR WILDE'NİN ÖĞÜTLERİ.....	210
GANDİ'NİN ÖĞÜTLERİ.....	213
ALBERT EINSTEIN'İN ÖĞÜTLERİ.....	216
MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN ÖĞÜTLERİ.....	220
GENÇLİĞE HİTABE.....	225
ALİ FUAD BAŞGİL'İN ÖĞÜTLERİ.....	226
STANISLAW JERZY LEC'İN ÖĞÜTLERİ.....	232
NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ÖĞÜTLERİ.....	234
MARTİN LUTHER KİNG'İN ÖĞÜTLERİ.....	238
KAYNAKLAR.....	240

LOKMAN HEKİM'İN ÖĞÜTLERİ

Kur'ân-ı Kerim'de ismi geçen büyük zatlardan olup, öğütleri, ahlâki ve tıbbi sözleriyle tanınmıştır. Hz. Davut (a.s.) zamanında yaşadığı rivayet edilir. Peygamber veya veli olduğu hususunda birlik yoktur.

LOKMAN HEKİMİN OĞLUNA NASİHATI

- ❖ Başkalarına tavsiye edeceğin şeyleri önce kendin yap.
- ❖ Herkesin hakkına riayet et.
- ❖ Sırrını kimseye söyleme, sakla.
- ❖ Sana dost olanları iyi ve sıkıntılı zamanlarda dene.
- ❖ Ahmak ve cahil kimselerden uzak dur.
- ❖ Gençlik zamanını ganimet bil.
- ❖ Dostlarına ve yakınlarına saygılı ol, ikramda bulun.
- ❖ Dostlarına da düşmanlarına da saygılı ol.
- ❖ Aşırı gitme, her işte itidal sahibi ol.
- ❖ Cömertliği adet et.
- ❖ Ayıp araştırma, incitici söz konuşma, diline sahip ol.
- ❖ Herkesle iyi geçin.
- ❖ Az yemeyi, az konuşmayı, az uyumayı alışkanlık haline getir.
- ❖ Kendine hoş gelmeyi başkasına da yapma.
- ❖ Yapacağın işleri bilerek ve düşünerek yap.
- ❖ Bu günün işini yarına bırakma.
- ❖ Kendinden büyüklere şaka yapma.
- ❖ İhtiyacını sana arz edeni boş çevirme.
- ❖ Akrabaya karşı alakanı kesme.
- ❖ Hiç kimseye üstünlük taslama.
- ❖ Başkalarının yanında kendini ve aileni methetme.
- ❖ Elinden geldiği kadar kavgadan ve münakaşadan sakın.
- ❖ Dünya işleri için kendini fazla üzme.
- ❖ Kızdığın zaman sözlerine dikkat et, ölçülü olmaya çalış.
- ❖ Bir kimse konuşurken araya laf karıştırma.
- ❖ Tevazudan ayrılma.
- ❖ Kendini küçük düşürmeyecek şekilde herkese nezaketle muamele et

LOKMAN HEKİM'DEN ÖĞÜTLER

Oğulcağızım, Allah'a ortak koşma. Çünkü şirk (Allah'a ortak koşma) elbette büyük bir zulümdür.

Oğulcağızım, gerçek (iyilik ve kötülük) bir hardal tanesi kadar olup da bir kaya içinde veya göklerde yahut yerin dibinde (gizlenmiş) bulunsa bile Allah onu getirir (ahirette karşına kor ve hesabını görür). Çünkü Allah latiftir, hakkıyla haberdardır.

Oğulcağızım! Namazını dosdoğru, devamlı kıl. İyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış. Sana (bu emir ve nehiy sebebiyle) isabet eden her şeye katlan. Çünkü bu işlerin her birisi, kesin surette farz kılınan büyük işlerdendir.

Kibirlenip insanlara yüz çevirme, Yeryüzünde şımarık şımarık yürüme. Zira Allah kibirlenmeyi ve kendini beğenip övüneni sevmez.

Yürüyüşünde mutedil ol! Sesini biraz alçalt (söylerken bağırma).

Oğulcağızım! Âlimlerin sohbetinde bulun. **Hikmet sahiplerinin sözlerine kulak ver.** Zira Allah Teâlâ, bol yağmurla ölü toprağa can verdiği gibi, hikmetli sözlerin nuruyla ölü kalpleri diriltir. Onlara hayat bahşeder.

Oğlum! Dünya derin bir denizdir. Birçok kimse, bu denizde boğulmuştur. Öyleyse dünya denizinde takva (Allah korkusu) senin gemin olsun. O geminin içini dolduran katık Allah'a olan imanın olsun. Bu suretle kurtulabilirsin (seni kurtulmuş olarak görmüyorum).

Oğulcağızım! Nasıl oluyor da şu insanlar, kendilerine açıklanan şu ilahi uyarılardan korkmuyorlar. Hâlbuki onların ömürleri günden güne kısalmaktadır.

Oğulcağızım! Dünyadan ihtiyaçlarını karşılayacak kadar al. Dünyaya büsbütün kendini verme, ahirete zarar verir. Dünyayı tamamen bırakma, ona arka çevirme, fakir düşer, başkalarına yük olursun. Şehvetini kıracak kadar oruç tut. Seni namazdan alıkoyacak kadar da tutma. Zira namaz (oruçtan) üstün bir ibadettir.

Ey oğlum! Ahmakla düşüp kalkma, ikiyüzlü kişiyle bir araya gelme.

Oğulcağızım!

- İlmî, ulemaya karşı iftihar vesilesi olmak için öğrenme.
- İlmî, beyinsiz, budalalarla mücadele ve münazara etmek için öğrenme.

- Meclislerde mersiyeler söylemek için de olmasın.
- Zâhitliğe (dünyadan el etek çekme) özenerek ve cahilliğe rağbet ederek ilmi bırakma.

Oğulcağızım! Meclisleri göz önüne al. Allah'ı ananları görürsen, onların yanına otur. Zira sen bilici olursan, bilgin sana faydalı olur ve artırmaya yardımcı olurlar. Eğer sen ilme ehil ve lâıyk kimse olursan sana öğretirler. Umulur ki Allah Teâlâ rahmetiyle onlara tecelli eder, sen de onların arasında olur, nasibini alırsın.

Diğer bir cemaatin Allah'ı zikretmediklerini görürsen onlarla oturma. Sen bilgili bir kimse isen, bilgin onlara fayda vermez. Eğer bilgisizsen, bilgisizliğini artırırılar. Allahu Teâlâ, onlara öfke ile tecelli eder, sen de onların arasında bulunur, gazaba uğramış olursun.

Oğulcağızım! Yapacağın iyiliği, kıymetini bilen kimseye yap. Kurt ile koyun arasında dostluk olmadığı gibi, iyilik yapan kişilerle, günahkâr kimseler arasında dostluk olamaz. Diline sahip olmayan kimse pişman olur.

Oğulcağızım! Hayırlı kimselere köle ol, şerhilere dost olma.

Oğulcağızım! Allah'tan kork. Kalbin günahkâr olduğu halde, halk sana ikram etsinler diye, kendini insanlara muttaki (günahlardan çekinenler) gibi gösterme.

Oğulcağızım! Bir işe arkanı dönerek talepte bulunma. Ona yönel ve onu kastederek iste. O şekilde hareket, fikirsizlik ve akıl eksikliği olur.

Oğulcağızım! Seherlerde öten horozdan daha âciz olma. Zira horoz, ötüşü ile Allah'ı zikrediyor. Hâlbuki sen o saatte yatağında uyuyorsun.

Oğulcağızım! Cahilin sevgisine rağbet etme. Cahil işlediklerine senin rıza gösterdiğini sanır. Yeryüzü halkı arasında âlim, maden içindeki altın gibidir.

Oğulcağızım! Senden uzakta kalması için şerden uzlet et. Zira şer, şerhiler (kötüler) için yaratılmıştır.

Oğulcağızım! Yalandan sakın. Yalan, dilini bozar. İnsanlar yanında mürüvvetin noksanlaşır. Bu takdirde utanma hissin azalır, küçük düşersin. Konuştuğun zaman seni kimse dinlemez. Bir şey söylediğinde seni tasdik etmez. Durum bu hale geldiği zaman artık yaşamakta hayır yoktur.

Ey Oğul! Tövbeni geciktirme. Çünkü ölüm, insana ansızın geliverir.

Oğulcağızım! İlim adamlarıyla düş kalk. Hikmet sahibi kimselerin sözlerine kulak ver, iyice dinle. Çünkü Allah Teâlâ, bol yağmurla ölü toprağı dirilttiği gibi, hikmet ışığıyla da, ölü kalbi diriltir. Yalan söyleyen kimsenin utanma hissi yok olur. Ahlâkı kötü olan kimsenin gam ve kederi artar. Söz anlamayan beyinsizlere söz anlatmaktan koca taşı yerinden oynatmak daha kolaydır.

Ey Oğulcağızım! Cenazede bulun. Çünkü cenazeler sana ahireti hatırlatır.

Ey Oğul! Cahil kimseyi, (işin için) elçi olarak gönderme. Hâkim birini bulamazsan, kendi kendinin elçisi ol (kendi işini kendin gör).

Evladım! Kendini unutup, başkalarına iyilikle emretme. O takdirde sen bir kandile benzersin ki o kandil başkalarını aydınlatmak için, kendi kendini yakar bitirir.

Ey Oğulcağızım! İşlerden küçük olanları, hakir görme. Zira küçükler zamanla büyürler.

Ey Oğlum! Hasetçi için üç alâmet vardır:

- Arkadaşını arkasından çekiştirir.
- Yüz yüze geldiklerinde yaltaklanırlar.
- Arkadaşının başına bir felâket geldiğinde sevincinden şenlik yapar.

Ey oğulcuğum! Dünya azdır. Senin ömrün, azdan (dünyadan) daha azdır. Şu hale göre, ömründen kalanı, azdan daha azdır.

Ey Oğul! Altın ateşle, salih kişi de belâ ile denenir. Allah bir insan topluluğunu sevdiğinde, belalandırır. Allah'tan gelene razı olanlar için Allah'ın rızası vardır. Allah'tan gelen belaya kızanlar için de Allah'ın gazabı vardır.

Ey Oğulcuğum! Sana bir nimet geldiğinde kendinle Allah arasında, başka nimet vereni hatırlama (onu Allah'tan bil). Allah'tan başkasının verdiğini, kendin için bir yük say.

Oğulcuğum! Kötü kadından sakın, ihtiyarlık gelmeden önce seni kocadır. Kadınların şerlilerinden de sakın. Zira onlar hiçbir zaman hayra çalışmazlar. Kadınların hayırlılarından da korun, ihtiyatlı bulun.

Oğulcuğum! Çok gülmekten sakın. Çok gülmek kalbi öldürür.

Oğlum! İnsanların kötüsünden Allah'a sığın; fakat iyiliklerinden de sakın.

Oğulcağızım! Üç gerçek ancak üç şeyle bilinir:

- Halim (yumuşak huylu kişi), ancak öfkelenendiği zaman,
- Kahraman (yiğit, cesur kimse), savaş meydanında,
- Hakiki kardeş ve gerçek dost da, kendisine ihtiyaç hâsıl olduğunda bilinir.

Ey Oğul!

Ölü bir kalbi diriltmek için on hikmetle amel etmek lazımdır:

- ❖ Fakir ve miskinlerle beraber oturmak
- ❖ Dünyaya bağlı kralların meclislerinden sakınmak; onlardan uzak olmak.
- ❖ Düşkünlere yardım eli uzatmak, onlarla hemhal olmak.
- ❖ Köleleri azat edip hürriyetlerine kavuşturmak.
- ❖ Garipleri misafir etmek.
- ❖ Mal ile cömertlik yapıp fakirleri zengin etmek.
- ❖ İlmiyle âmil âlimlere hürmet etmek.
- ❖ Yaşlılara saygı göstermek suretiyle kendini sevdirmek.
- ❖ Emr-i bil ma'rufu, nehy-i anil münkeri harfiyen uygulamak.
- ❖ Ne cennet ümidi, ne de cehennem korkusuyla ibadet etmek.

LOKMAN HEKİM ŞÖYLE SÖYLEDİ

Oğlum! Sana yapacağım tavsiyelerimi tutarsan, sen kavminin ulu kişisi olursun.

- Yakınlarına ve tanımadığın kimselere karşı iyi ve yumuşak huylu kişiler gibi hareket et. İyilere, kötülere cehlini bildirme.
- Arkadaşlarını koru. Hısım ve akrabayı ziyaret et. Onlardan dedikodu getirenlerin sözlerine bakma.
- Hasımlarını, öyle sözlerden emniyette kıl (aranız açılmasın). Onlar aralarınızı bozmaya çalışırlar.
- Öyle arkadaşlar edin ki, birbirinizden ayrıldığınızda ne sen onları, ne de onlar seni ayıplasınlar, aleyhte konuşma olmasın.

Oğulcağızım! Yemeğini Allah'tan korkan kimseler yesin. İşini de ancak âlimlerle müşavere et. (Fikir alışverişinde bulun.)

Oğulcağızım! Dilenmekle alçalma! Âleme rezil olmak suretiyle öfkene geçirtme. Kendi kadrini (kıymetini) bil ki, yaşayışının sana faydası olsun.

Oğulcağızım! Elbiseleri eski olduğu için, kimseyi hakir görme. Zira onun da seninde Rabbiniz birdir.

Oğulcağızım! Uyuduğun gibi ölür, uykudan kalktığın gibi kabirden kalkarsın. Daima iyi amelde bulun ki uykun ve uyanışın gelininki gibi olsun. Sakın kötü amelde bulunma! Aksi halde uyandıığın zaman kendini, padişahın idamına ferman çıkardığı bir mücrimin (günahkâr) korkusu içinde bulursun.

Ey Oğul! Dilini "Allah'ım beni bağışla" demeye alıştır. Çünkü Allah'ın kabul saatlerinden birine tesadüf eder de reddolunmaz.

Oğulcağızım! Mide dolduğu zaman, fikir ölür; hikmet dilsiz olur. Azalar, ibadetten kötürüm olup otururlar.

Ey Oğulcağızım! İlk edineceğin şey, iman ve imandan sonra da salih bir arkadaş, bir dost olsun. Zira iyi bir dost, hurma ağacı gibidir. Altında oturursun, gölgelendirir. Odun olarak yakarsan, sana fayda temin eder. Meyvesinden yersen, onu çok hoş bulursun!

Evladım! Acıyan kimseye, daima acınır. Her kim susarsa selamette olur. Kim hayır söyler ve işlerse zengin olur. Diline sahip olmayan kimse, pişman olur.

Oğulcağızım! Kendi kendine gamlanıp kederlenme. Tasalarla kendini meşgul etme. Tamahtan sakın. Kazaya rıza göster. Allah'ın sana ayırmış olduğuna kanaat et; yaşayışın safifleşir, sevinçli olur, hayatın tadını alırsın. Dünyayı toplamak istersen, başkalarının elindekilere göz dikme. Peygamberler ve siddikler, ulaştıkları makamlara, halkın elinde ve avucundakine tamah etmemeleriyle ulaşmışlardır.

Ey Oğul! Yalandan kaçın. Zira yalan, serçe eti gibi tatlıdır. Çok kısa bir zamanda sahibi, kendisinden buğz edip bıkar.

Oğul! Hayır ve hasenatını ehline ver. Ehline başkasına vermekle paranı boşa harcama, dünyada zarar eder, âhirette sevabından mahrum kalırsın. Tutumlu ol, israfçı olma. Cimrilikle mal biriktirme, malını da saçıp savurma.

Oğulcağızım! Halkın kendisini övmelerini arzu etmeyen ve yermelerini de istemeyen kimse gibi ol ki; o, insanlardan müstağni, insanlar da ondan rahatta olur.

Oğulcağızım! Kötü huydan, gönül darlığından, sabır azlığından sakın. Kötü hasletler kendisinde bulunan kimse ile arkadaşlık, senin için doğru değildir. İnsanlar arasında böylelerinden, daima uzak dur. İşlerini seyerek yapmayı huy edin. Zamanın acılarına da sabret. İnsanlarla iyi geçin. Ahlâkını güzelleştir. Onlara güler yüz göster. Hayırlı kişileri sev. Fena kişilerden uzaklaş.

Ey Oğulcağızım! İnsan üçe ayrılır. Üçte biri Allah için, üçte biri nefsi için, üçte biri de kabirdeki kurtlar içindir. Allah'a ait olan üçte bir, onun ruhudur. Nefsine ait olan üçte bir, onun (dünyada işlemiş olduğu) amelleridir. Kurtlara kalan üçte bir, onun bedenidir.

Oğulcağızım! Günah işlemek için sana cüret ve cesaret vermemesini Allah'tan iste ve Allah'tan öyle bir kork ki, rahmetinden seni uzaklaştırmasın.

Oğulcağızım! Bildiklerinle amel etmeden, bilmediklerini öğrenmeye kalkışma.

Oğulcağızım! Gereksiz yere gülme. İhtiyatsız yürüme. Seninle ilgisi olmayan şeyi sorma. Başkasının malını koruyup, geliştirip, kendi malını telef etme, boşa verme. Oysa senin gerçek malın (sen ölmeden önce Allah rızası için) takdim ettiğindir. Başkasının malı ise, arkaya bıraktığındır.

Ey Oğlum! Borçtan sakın. Zira borç, gündüzün zilleti, gecenin tasasıdır.

Yavrum! Sen dünyaya geldiğin günden itibaren ona arka çevirmiş, ahirete yönelmiş bulunuyorsun. Yaklaşmakta olduğun bir eve (âhirete) günbegün uzaklaşmakta olduğun bir evden (dünyadan) daha yakınsın.

Evlâdım! Âhiretin için dünyayı sat ki, her ikisini kazanmış olasın. Âhireti dünyanın için satarsan, ikisinden de elin boş çıkar, zarara uğrar, hepsini birden kaybedersin.

Oğulcağızım! İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelir ki, yumuşak huylu (halim kimse)nun gözü bile aydın olmaz (memnun olmaz).

Oğulcuğum! Hikmete sarıl, onunla ikram bulursun. Hikmeti aziz tut, sen de onunla aziz olursun. Hikmet, ahlâkının en güzeli ve ulusu, Allah Azze ve Celle'nin Hak dinidir.

Ey Oğul! Hikmet, miskinleri meliklerin (hükümdarların) meclisine kadar götürür.

“Şer ancak şer ile söndürülür.” diyen kimse yalan söylemiştir. Eğer bu sözün sahibi, sözün doğru olduğunu iddia ediyorsa, yanmakta olan bir ateşin yanında, bir ateş yaksın da görelim. Bu iki ateşin birisi, diğerini söndürür mü hiç? O halde sözün doğrusu: “Şer, ancak hayır ile söndürülür, bertaraf edilir.” hükmünü ifade edenidir. Nitekim ateş, ateşle değil, su ile söndürülür.

Akıllı kimseye layık olan, aile efradı tarafında çocuk gibi olmaktır. Toplum arasında bulunduğu erkekliliğini takınmaktadır.

Hiç yaşamamak, yıllarca hata içinde yaşamaktan daha iyidir.

Düşman, düşmanlıktan âciz kalınca dostluğa başlar. Dostlukla öyle işler yapar ki, bunları yüz düşman yapamaz.

Ey Âdemoğlu! Ya âlim olarak, ya öğrenci olarak, ya da ilmi seven bir kimse olarak sabahla. Aman bunların dördüncüsü olma. Sonra helak olursun.

Üç kimseyi iyi idare etmek gerekir:

Bunlar; zalim hükümdar, kadın ve hastadır.

Korkunç hadiselerle göğüs germeyen kimse, emeline nail olamaz. Hazırlık, şiddetli gün içindir.

Üstün şeref, aklın kemaline bağlıdır. Akıllı kâmil olanın, ayıp ve kusurları örtülür, hareketleri düzenlidir.

Lokman Hekim, zenginlerle görüştüğü zaman, onlara şu tavsiyelerde bulunurdu:

Ey küçük nimet sahipleri! Sakın bununla büyük nimeti unutmayın.

Yürürken en güzel şekilde yürü. Ezilip büzülüp de gitme. Ne kibirli ne de acele yürü. Sükûnet ve vakarla yürü.

Düşmanını korkutmanın haricinde halka hitabında muhatabın işiteceği kadar söyle.

Dört yüz hikmet okudum. Cümlesinden dört nasihat aldım, ikisini unuttum, ikisi hatırımdadır, daima zihnimden çıkmaz:

Biri, halkın sana ettiği cefayı (kötülüğü) ve senin halka ettiğin yaptığın iyiliği unutmamalı. Diğeri, Allah ve ölümü hiç hatırdan çıkarmamalıdır.

İnsanlara karşı tekebbür edip, sana bir şey söylediklerin de yüzünü onlardan döndürme, fakirleri, acizleri tahkir etme (hor görme). Her insana mertebesine göre riayet eyle.

Yeryüzünde kendini halka beğendirmek için kurum satarak yürüme ve kendini büyük görüp böbürlenme. Zira Allah, halka kendini beğendirmeye çalışanları ve kendini beğenenleri sevmez.

Kaderin icabı fakir olursan sakın halini herkese söyleme ki seni küçük görüp tahkir etmesinler. Sen maksudunu (isteğini), yalnız Allah'tan iste. Hangi kimsedir ki Allah'tan istemiş de arzusuna ermemiş.

İşlediğin hata hardal tanesi kadar olsun, gerek iyi ve gerek kötü, bir taş içinde saklansa yahut semalara veya yeryüzünün bir yerine sokulsa Allah onu kıyamet gününde meydana çıkarıp karşılığını verir.

Ey Oğlum! Dünya derin deniz gibidir. Çok insanlar da boğulmuştur. Takva gemin, iman yükün, tevekkül halin, salih amel, azığın olsun. Kurtulursan Allahu Teâlâ'nın rahmetiyle, boğulursan günahın sebebiyledir.

Ey Oğlum! Helâl lokma ye; işlerinde âlimlere danış, işlerini nasıl yapacağını onlara sor.

Ey Oğlum! Bir hata işlediğinde hemen tövbe et ve sadaka ver.

Ey Oğlum! Ölümden şüphe ediyorsan uyku uyuma. Uyuduğun ve uyumak mecburiyetinde olduğun gibi, ölüme de mahkûmsun. Dirilmekten de şüphe ediyorsan uykudan uyanma. Uykudan uyandığın gibi, öldükten sonra da dirileceksin.

Ey Oğlum! Merhamet eden merhamet bulur. Sükût eden selamete erer. Hayrı söyleyen kâr eder. Kötü konuşan günahkâr olur. Diline hâkim olmayan pişman olur.

Ey Oğlum! Kanaatkâr olursan, cihanda senden zengin kimse yoktur.

Ey Oğlum! Başkasına haset eden, ıstıraptan kurtulamaz.

Ey Oğlum! Mala tok, hikmete aç olasın.

Ey Oğlum! Sözü tatlı söyle; katı, kaba, sert söyleme. Çoğu zaman sus. Düşün. O zaman dilin belâsından emin olursun.

Ey Oğlum! Senden olmayan faziletler ile insanlar seni methederlerse, sakın gururlanıp kibirlenme. Kendinden aşağısını hor görme. Ahmaklara ve cahillere sükût eyle.